

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 147/2021
10.07.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА са привременим боравком у ..., кога заступа пуномоћник Милош Брковић, адвокат из ..., против туженог „Нафтна индустрија Србије“ АД Нови Сад, кога заступа пуномоћник Сања Пејовић, адвокат из ..., ради поништаја решења, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3878/19 од 02.09.2020. године, у седници одржаној 10.07.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3878/19 од 02.09.2020. године, у делу става другог изреке којим је одбијена жалба туженог и ставу трећем изреке.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 917/18 од 28.05.2019. године, ставом првим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца. Ставом другим изреке поништено је као незаконито решење туженог број ... од 29.01.2018. године, што је тужени дужан признати. Ставом трећим изреке тужени је обавезан да тужиоца врати на рад на радно место ... Блока ..., Блок ... канцеларија ... Блока ... НИС АД Нови Сад. Ставом четвртим изреке тужени је обавезан да тужиоцу накнади штету због незаконитог престанка радног односа на име припадајуће зараде у висини од 2.042.941,66 динара, за период од 29.01.2018. године, када му је престао радни однос до 31.12.2018. године, те да на износ од 1.945.990,61 динар уплати припадајуће доприносе. Ставом петим изреке одбијен је тужбени захтев преко досуђеног до траженог износа од 2.662.505,82 динара. Ставом шестим изреке тужени је обавезан да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 139.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3878/19 од 02.09.2020. године, ставом првим изреке укинута је првостепена пресуда у делу којим је тужени обавезан да тужиоца врати на радно место ... Блока ..., Блок ... канцеларија ... Блока ... НИС АД Нови Сад и у том делу тужба је одбачена. Ставом другим изреке одбијена је жалба туженог у преосталом делу и жалба тужиоца у целини и првостепена пресуда потврђена у преосталом делу. Ставом трећим изреке одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, побијајући је у делу којим је одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда.

Тужилац је поднео одговор на ревизију са захтевом за накнаду трошкова.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20 и 10/23 – други закон) и утврдио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је држављанин Руске федерације који је код туженог засновао радни однос на неодређено време од 01.01.2011. године на основу уговора о раду од 25.01.2011. године. Према члану 2.3. уговора, тужилац је имао обавезу да до тренутка почетка рада прибави и достави туженом дозволу за боравак на територији Републике Србије издату од МУП-а Републике Србије, а такође да благовремено продужи рок важења те дозволе. Уговорено је и да ће тужени тужиоцу пружити сву могућу помоћ у прибављању и продужењу дозволе, као и да трошкове поводом тога плаћа тужени. По члану 11. уговора предвиђено је да уговор престаје да важи у случајевима предвиђеним прописима Републике Србије и интерним нормативним актима послодавца. Наведени уговор о раду је измењен анексом број 8 од 25.02.2013. године и то члан 6.2. тако што је уговорено да се тужиоцу одређује месечна зарада у износу од 5.717 евра нето која се састоји од фиксне месечне нето зараде и инододатка. Тужени је решењима од 09.05.2014. године, 12.08.2014. године, 14.11.2014. и од 24.05.2017. године, привремено удаљио тужиоца са рада, а решењем од 12.08.2014. године утврђено је да му за време привременог удаљења са рада припада накнада зараде у висини 1/3 основне зараде, те да се тужилац привремено удаљава са рада док траје мера забране напуштања стана, а најкасније до правноснажног окончања кривичног поступка (који је против тужиоца претходно покренут) и у ком поступку је изречена наведена мера (којом је замењена претходно донета мера притвора). Тужиоцу је такође у кривичном поступку изречена мера забране напуштања Републике Србије без одобрења суда и одузет му је пасош. У време заснивања радног односа и током његовог трајања, тужилац је имао одобрен привремени боравак у Републици Србији и на основу тога издату радну дозволу, последњи пут за период од 25.05.2017. до 18.11.2017. године. Тужени је 27.10.2017. године поднео Националној служби за запошљавање захтев за продужење радне дозволе за запошљавање тужиоца, али је ова Служба решењем од 08.01.2018. године поднети захтев одбацила из разлога што тужилац (након 18.11.2017. године) није имао одобрење за привремени боравак странца у Републици Србији. Након тога тужени је 29.01.2018. године, донео оспорено решење на основу кога је тужиоцу распоређеном на послове ... Блока ... престао радни однос, због тога што као страном држављанину није одобрен захтев за продужење радне дозволе за запошљавање од стране надлежног органа, јер није добио одобрење за привремени боравак странаца у Републици Србији. Решењем је констатовано да радни однос тужиоцу престаје 18.11.2017. године (ретроактивно) са свим прописаним последицама престанка радног односа. Поред тога утврђено је да је тужилац 23.11.2017. године поднео захтев за одобрење привременог боравка у Републици Србији који је одбијен решењем МУП Дирекција полиције ПУ за Град Београд, Управа

за странце од 19.12.2017. године, јер нису испуњени услови прописани одредбама члана 28. став 1. тачка 3. Закона о странцима, односно зато што тужилац уз захтев није приложио довољно доказа о оправданости захтева за одобрење привременог боравка у складу са сврхом привременог боравка из члана 26. став 1. наведеног закона. У образложењу решења је наведено да утврђене чињенице указују да је тужилац након истека одобреног привременог боравка и истека радне дозволе (18.11.2017. године), наставио да ради у континуитету по основу истог уговора о раду којим је заснован радни однос на неодређено време, при чему према Закону о запошљавању странаца није било законског основа да настави са радом јер није био испуњен услов да тужилац поседује одобрење за привремени боравак и дозволу за рад, нити је НСЗ поднет захтев за продужење радне дозволе најраније 15 дана пре истека рока важења претходне радне дозволе. Међутим, решењем МУП Дирекција полиције ПУ за Град Београд, Управа за странце од 26.03.2018. године, дозвољено је понављање поступка по захтеву тужиоца за одобрење привременог боравка по основу запослења, будући да је утврђено да је послодавац 27.10.2017. године поднео Националној служби за запошљавање захтев за продужење радне дозволе за запошљавање тужиоца. Истог дана (26.03.2018. године) донето је решење којим је поништено претходно наведено решење од 19.12.2017. године, па је тужиоцу одобрен привремени боравак по основу запослења до 18.05.2018. године. Вештачењем је утврђена висина штете у виду изгубљене 1/3 накнаде зараде за спорни период, а обрачуната је и затезна камата од доспелости сваког појединачног месечног износа до 21.01.2019. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили тужбени захтев и поништили предметно решење туженог о престанку радног односа тужиоцу од 29.01.2018. године, налазећи да су према одредби члана 187. став 1. Закона о општем управном поступку, поништајем решења МУП-а од 19.12.2017. године уклоњене све правне последице које је то решење произвело, па је тужиоцу као странцу у Републици Србији незаконито престао радни однос и тужени је обавезан да тужиоца врати на рад сходно члану 191. став 1. Закона о раду. Због незаконитог престанка радног односа, основано је и тужиочево потраживање на има накнаде штете у висини 1/3 изгубљене накнаде зараде (без инододатка), будући да је тужилац био суспендован са рада и примао би накнаду зараде за спорни период у смислу чланова 165. и 166. у вези члана 107. став 1. Закона о раду.

По оцени Врховног суда неосновано се ревизијом туженог указује да је становиште нижестепених судова засновано на погрешној примени материјалног права.

Према члану 175. Закона о раду, радни однос престаје: истеком рока за који је заснован; кад запослени наврши 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања, ако се послодавац и запослени друкчије не споразумеју; споразумом између запосленог и послодавца; отказом уговора о раду од стране послодавца или запосленог; на захтев родитеља или старатеља запосленог млађег од 18 година живота; смрћу запосленог и у другим случајевима утврђеним законом.

Запошљавање странаца остварује се под условом да поседује одобрење за привремени боравак без обзира на временско трајање боравка или стално настањење у складу са законом и дозволу за рад у складу са овим законом, ако овим законом није другачије утврђено (члан 9. Закона о запошљавању странаца („Службени гласник РС“ број 128/14) важећи до измене („Службени гласник РС“ број 31/19)). Радна дозвола за

запошљавање издаје се на захтев послодавца у складу са стањем на тржишту рада под условима прописаним у члану 16. став 1. наведеног закона. Радна дозвола за запошљавање издаје се за запошљавање странца који има одобрење за привремени боравак и испуњава услове из захтева послодавца који се односе на одговарајућа звања и способности, квалификације, претходно искуство и др. Радна дозвола за запошљавање издаје се за планирани период запослења, а најдуже док траје привремени боравак (ставови 2. и 3.), како је наведена одредба гласила до измене ("Службени гласник РС", број 50/2018 од 29. јуна 2018. године). По члану 27. наведеног закона, важећем у време подношења захтева за издавање радне дозволе, дозвола за рад издаје се за период који је назначен у захтеву за издавање дозволе, а најдуже за период утврђен овим законом и период за који траје боравак странца, при чему се уз захтев за издавање дозволе за рад подносе одговарајући докази о испуњености услова за издавање дозволе. Дозвола за рад се продужава ако су у моменту подношења захтева за продужење испуњени услови за њено издавање. Захтев за издавање, односно продужење дозволе за рад, подноси се организацији надлежној за послове запошљавања према месту привременог боравка или сталног настајења странца, односно према седишту послодавца или месту где се рад обавља у зависности од врсте дозволе за рад, а захтев за продужење дозволе за рад подноси се најраније 30, а најкасније 15 дана пре истека рока важења претходне дозволе (члан 28. став 1. и 2. наведеног закона).

По члану 26. став 1. тачка 1. Закона о странцима („Службени гласник РС“ број 97/08) привремени боравак може да се одобри странцу који намерава да борави у Републици Србији дуже од 90 дана због рада, запошљавања, обављања привредне или друге професионалне делатности. Према члану 30. привремени боравак ради рада, запошљавања, обављања привредне или друге професионалне делатности, може да се одобри странцу коме је одобрено право на рад, или му је привремени боравак претходни услов за одобравање тог права, у складу са прописима којима је уређен рад странаца у Републици Србији (став 1. тачка 1.) Привремени боравак из става 1. овог члана, одобрава се странцу до истека одобреног радног ангажовања у Републици Србији, односно у трајању из члана 29. став 1. овог закона (до једне године и може да се продужи на исти период, ако овим законом или међународним уговором није другачије одређено).

Правне последице поништавања и укидања решења у управном поступку прописане су у члану 187. став 1. и 2. Закона о општем управном поступку ("Службени гласник РС", бр. 18/2016, 95/2018 (Аутентично тумачење), 2/2023 (Одлука Уставног суда)). За разлику од укидања решења када се не уклањају се правне последице које је решење већ произвело, поништавањем решења уклањају се све правне последице које је решење произвело и оно се онемогућава да даље производи правне последице.

У контексту наведеног материјалног права и утврђених чињеница да је тужиоцу престао радни однос 18.11.2017. године, на основу решења туженог од 29.01.2018. године, због тога што је одбачен захтев послодавца за продужење радне дозволе за запошљавање тужиоцу, као страном држављанину, јер није добио одобрење за привремени боравак странаца у Републици Србији, те да је решењем МУП-а Дирекција полиције ПУ за Град Београд, Управа за странце од 26.03.2018. године, дозвољено понављање поступка и истог дана донето решење којим је поништено претходно решење од 19.12.2017. године и тужиоцу одобрен привремени боравак по основу запослења, правилно је становиште нижестепених судова да је оспорено решење

незаконито због правног дејства последица поништавања решења у управном поступку (члан 187. став 1. и 2. ЗУП). Законитост решења о престанку радног односа цени се на основу чињеница постојећих у време његовог доношења, међутим по наведеној одредби Закона о општем управном поступку, поништавањем решења у управном поступку уклањају се све правне последице које је решење произвело и оно се онемогућава да даље производи правне последице. Како је у конкретном случају по члану 11. уговора о раду, предвиђено да уговор престаје да важи у случајевима предвиђеним прописима Републике Србије и интерним нормативним актима послодавца, то је правилно становиште нижестепених судова да није остварен услов за престанак радног односа тужиоцу у смислу члана 175. став 1. тачка 7. Закона о раду, због тога што по захтеву послодавца, тужиоцу као страном држављанину у време доношења оспореног решења није одобрено продужење радне дозволе из разлога одбијања одобрења за привремени боравак у Републици Србији решењем надлежног органа, чијим поништавањем се уклањају све правне последице које је решење произвело и оно онемогућава да даље производи правне последице, па је тужени обавезан да тужиоца врати на рад сходно члану 191. став 1. Закона о раду. Следи наведеног, као неосновани су оцењени сви наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Захтев тужиоца за накнаду трошкова одговора на ревизију је одбијен на основу члана 154. став 1. ЗПП јер то нису нужни трошкови за вођење парнице.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић